

Fra Bergsøe til Skak-Nielsen

Vores mødelokaler

DANMARKS
STATISTIK

A. F. Bergsøe

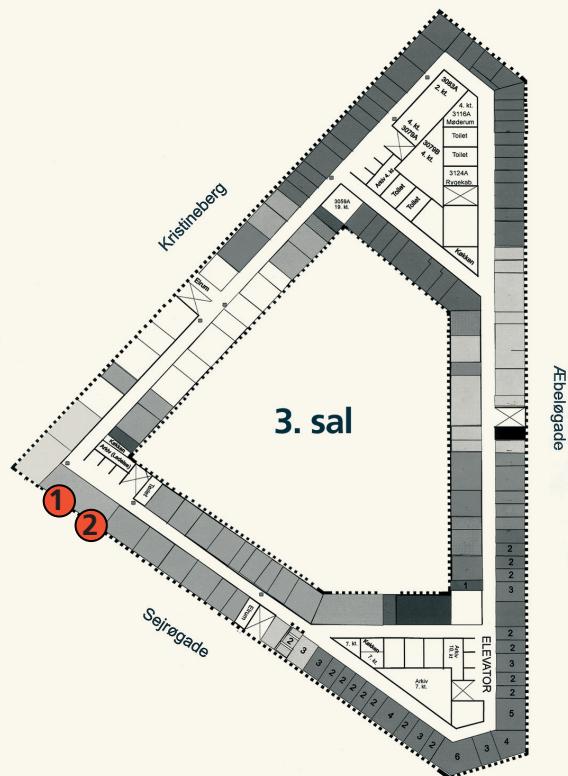

Mødelokale Bergsøe 1

Værelse 3291
Antal personer 16

Mødelokale Bergsøe 2

Værelse 3287
Antal personer 8

A. F. Bergsøe - Bureauchef 1850-1854

- Adolph Frederik Bergsøe (1806-1854)
- Cand.jur. 1829
- 1830 volontør i Rentekammeret
- Fra 1845 assistent ved Tabelkommissionen
- 1845 lektor og 1848 professor ved Københavns Universitet i statsøkonomi
- Medlem af Landstinget 1853

Statistisk hovedværk: Den danske Stats Statistik. Kbh., 1844-53. Bd. 1-4.

Danmarks Statistiks begynder sin historie som selvstændig institution 1. jan. 1850 i henhold til en kongelig resolution af 1. dec. 1849.

Forud for oprettelsen af et selvstændigt kontor til varetagelse af statistikproduktionen var gået lange og indgående drøftelser for og imod.

Et af argumenterne mod var, at

»det vilde blive for trættende for de samme Personer stadig at beskæftige sig med tabelariske Arbejder, og det vilde være urigtigt at have en enkelt person til Chef, eftersom de Opgaver, der kom til at foreligge, vare saa forskelligartede, at een og samme Person ikke kunde være lige dygtig til at behandle alle«.

Institutionen fik navnet Det statistiske Bureau, og som dets chef ansattes professor i statistik A. F. Bergsøe. Jobbet som bureauchef var et deltidsjob og på åremål på en femårig kontrakt.

På trods af bureauchefens udstrakte kompetence, tidsåndens interesse for statistik og bureauets institutionelle selvstændighed, fik det kun en beskedent størrelse. Foruden den deltidsansatte chef var den faste bemanning pr. 1. jan 1850: En fuldmægtig, to assistenter, en registrator, en volontør og en skriver. Ingen af disse medarbejdere havde økonomisk eller statistisk uddannelse.

I de få år Bergsøe stod i spidsen for bureauet

»viste han Blik for, hvad Statistikken da kunde magte ... og bragte Bureauet ind i et godt og følgeværdigt Spor ... Men som Menneske synes han paa Grund af Forfængelighed og Pirrelighed at have været vanskelig at omgaas ... ligesom vel ogsaa ved hele sit Væsen, udæskede han en ublid Kritik. Af Motiver, der ikke foreligge oplyste endte han selv sine Dage«.

Læs mere i:

Statistisk Bureaus Historie. Kbh. : Bianco Luno, 1899.

Dansk statistik 1850-2000. Kbh. : Danmarks Statistik, 2000

Markus Rubin

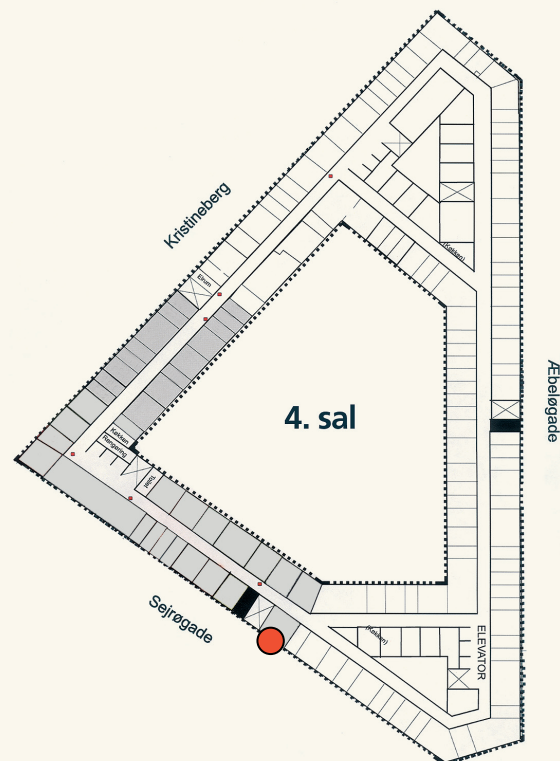

Mødelokale

Rubin

Værelse 4255

Antal personer 14

Marcus Rubin - direktør 1896-1902

- Marcus Rubin (1854-1923)
- Cand.polit. 1874
- 1875 ansat i Københavns Magistrat til at udarbejde statistik
- Udnævnt til leder af Staden Kjøbenhavns Statistiske Kontor ved dets oprettelse 1883
- Chef for Det statistiske Bureau 1.10.1895 - 31.12.1895
- Direktør for Statens statistiske Bureau 1.1.1896 - 31.3.1902
- Chef for skattedepartementet og generaltolddirektør 1902-13
- Indtrådte fra 1913 i Nationalbankens direktion

Efter provisorietidens politiske uro blev tiden efterhånden moden til en tiltrængt ny ordning af statistikken, der skulle omfatte både et chefskifte og etablering af et egentligt lovgrundlag. Chefskiftet skete i oktober 1895, og den nye lov blev vedtaget i december samme år.

Som ny chef blev udpeget Marcus Rubin, der som grundlægger og leder af Staden Kjøbenhavns statistiske Kontor havde mere statistisk ekspertise end alle sine forgængere.

Den ny lov gav klare retningslinjer for Bureauets arbejde, der ved samme lejlighed skiftede navn til Statens statistiske Bureau. Den beskrev alle statistikområder, både dem der allerede fandtes og dem som savnedes, fx industristatistik om arbejderforhold.

Loven fastsatte endvidere, at "Bureauets Beretninger udgives i Trykken saa hurtigt, som ske kan under Hensyn til Materialets Tilvejebringelse og Beskaffenhed". Under Rubin udkom i 1896 for første gang Statistisk Aarbog.

Institutionens formelle stilling blev styrket, chefen blev gjort til direktør og bemanningen styrket. I stedet for en kontorchef og en fuldmægtig kom chefpersonalet til at omfatte en direktør, to kontorchefer og hele fire fuldmægtige alt i alt blev den faste styrke omtrent fordoblet.

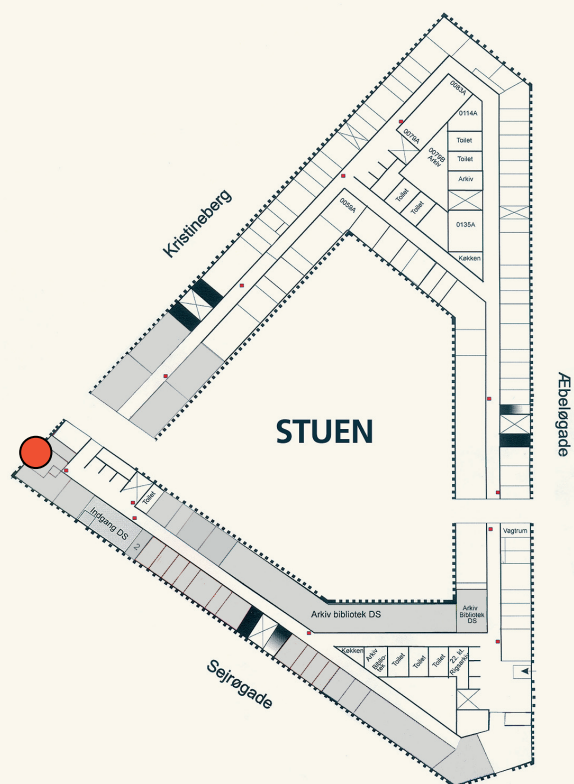
Under Rubin var der statistisk fremgang på alle områder. En af de vigtigste var den første almindelige tælling af håndværk og industri i 1897, efter at en særlig lov var blevet vedtaget. Bureauet havde nemlig fortsat ingen generel hjemmel til at etablere statistik.

A. M. Koefoed

Mødelokale
Koefoed

Værelse 0003
Antal personer 14

A. M. Koefoed - direktør 1904-1913

- A. M. Koefoed (1867 - 1940)
- Cand.polit. 1891
- Ansat i Det statistiske Bureau 1892, fra 1902 som kontorchef
- Direktør 1.4.1904 - 31.3.1913
- Departementschef 1.4.1913 - 31.10.1913 i Det statistiske Departement
- 1913 udnævnt til generaldirektør for Skattevæsenet
- Forligsmand 1910 -14 og 1922 - 26
- Finansminister 5.4.1920 - 5.5.1920

A. M. Koefoed var først sekretær, siden kontorchef hos direktør Marcus Rubin. Han fortsatte på mange måder dennes vellykkede udviklingsarbejde af bureauet.

I 1906 gennemførtes en ny industri- og håndværkstælling, hvor man for første gang kunne bruge den umiddelbart forudgående folketælling som udgangspunkt for udsendelsen af skemaer. Dermed blev tællingen væsentlig mere komplet end tidligere - ikke mindst for små virksomheder.

Publiceringen af hovedresultater fra tællingerne blev yderligere fremskyndet ved indførelse i 1909 af et tidsskrift, Statistiske Efterretninger. Dette bragte oprindeligt koncentrat af nye danske opgørelser, foruden visse oplysninger om andre landes forhold. Det sidste var ment som en service over for pressen, men gav anledning til kritik under folketingsbehandlingen af en lovændring i 1912, for var det nu en opgave for en dansk statistikinstitution?

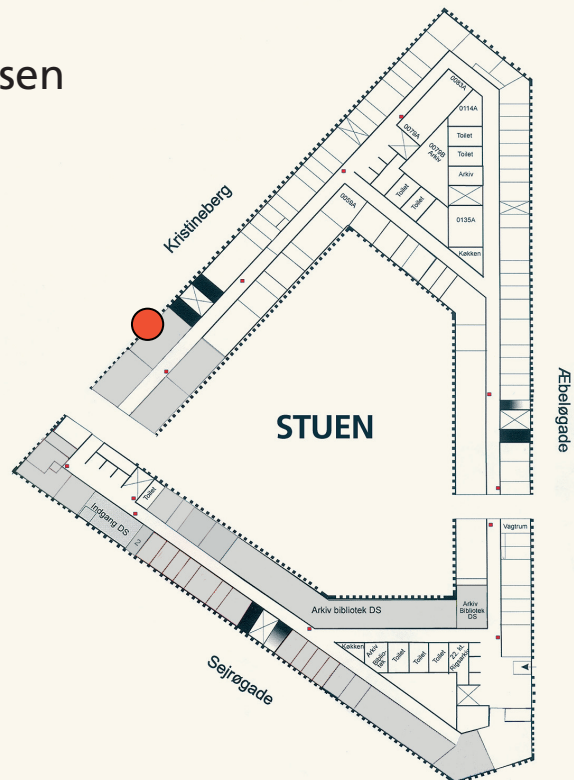
I forbindelse med folketællingen i 1911 tog bureauet den moderne hulkortteknik i anvendelse. Dette var sket ved de amerikanske folketællinger i 1891 og ved de norske fra 1893, men det var første gang denne teknik blev brugt i Danmark. Da maskinerne var dyre, kørtes der i treholdsskift, og afkøling måtte ske med våde omslag!

Adolph Jensen

Mødelokale
Adolph Jensen

Værelse 0025
Antal personer 24

Adolph Jensen - departementschef 1913-1936

- Adolph Jensen (1866-1946)
- Cand.polit. 1892
- Sekretær ved Universitetets statistiske Laboratorium 1894-96
- Ansat i Statens statistiske Bureau 1896, fra 1903 som kontorchef
- Departementschef 1.11.1913 - 31.7.1936 i Det statistiske Departement
- Forligsmand 1914-19 og 1922-26
- I Tallenes Tale fra 1941 giver han en populær fremstilling af statistikkens metode og virkeområder

Ved en lovændring i 1913 blev institutionen styrket og udvidet, og den fik navn og status som Det statistiske Departement. Det var formelt en følge af den størrelse, den havde fået, men reelt også en anerkendelse af indsatsen efter rekonstruktionen i 1896. Kontorchef Adolph Jensen blev den første længerevarende departementschef i institutionen efter Koefoeds syv måneder som departementschef.

Medarbejderstabens kvalifikationer var efterhånden tilfredsstillende - bl.a. var der et tocifret antal akademikere med en relevant uddannelse. På den tid var der ikke mange andre oplagte arbejdspladser for cand.polit.'er. Departementschefen - der var censor på Universitetet - håndplukkede ikke sjældent nye medarbejdere ved eksamensbordet.

De specielle vilkår under Første Verdenskrig viste sig bl.a. i 1917, hvor departementet uden for sit normale arbejdsområde fik tildelt ansvaret for rationeringen af levnedsmidler. Det særlige "fordelingskontor" blev ledet af senere departementschef Einar Cohn, der her "tjente sine sporer som Kommandant over et Personale paa halvandet hundrede Sjæle, foruden en elektrisk Mølle til Destruering af brugte Rationeringsmærker..."

Under Første Verdenskrig blev publiceringen af udenrigshandelstal begrænset af politiske grunde. Til gengæld udviklede andre statistikområder sig kraftigt, bl.a. med baggrund i krigsøkonomiens krav. Et egentligt detailpristal blev etableret i 1914 og en årlig industriel produktionsstatistik i 1917.

Einar Cohn

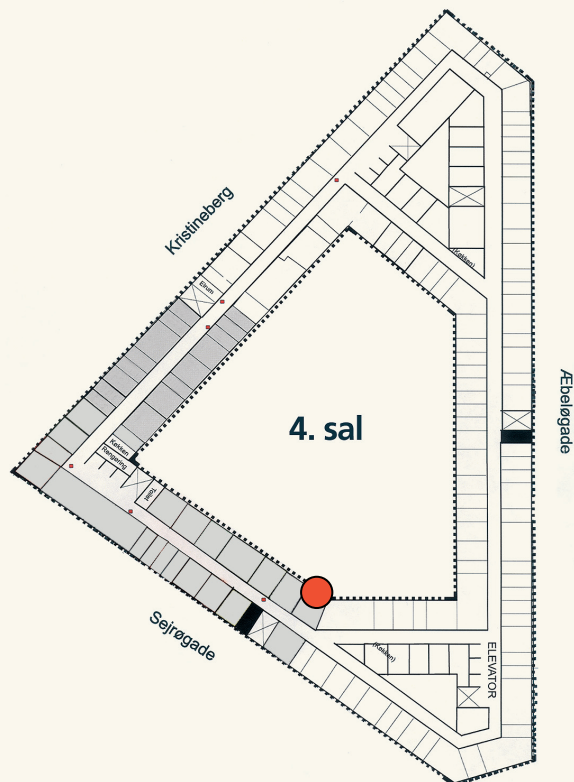

Mødelokale

Cohn

Værelse 4427

Antal personer 8

Einar Cohn - departementschef 1936-1955

- Einar Cohn (1885-1969)
- Cand.polit. 1907
- Ansat i Statens statistiske Bureau 1903, fra 1919 som kontorchef
- Leder af Nationalbankens valutakontor, Valutacentralen 1932-35
- Departementschef 1.8.1936 - 31.7.1955 i Det statistiske Departement
- Formand for Kongeriget Danmarks Hypotekbank 1936-57
- Formand for Priskontrolrådet 1952-55
- Redaktør af Nationaløkonomisk Tidsskrift 1914-29
- Har bl.a. udgivet Danmark under den store krig 1928

Einar Cohn, som blev institutionens departementschef i 1936, var oplært i institutionen, men var ved sin udnævnelse chef for Valutacentralen. Behovene for økonomisk styring i 30'erne satte fokus på konjunkturstatistikkerne, der i disse år fik et gennembrud med blandt andet korttidsstatistik på stikprøvebasis.

Lige før Anden Verdenskrig etableredes et detailomsætningsindeks. Som i mange andre lande inspirerede 30'ernes makroøkonomiske overvejelser til forsøg med forbedrede opgørelser og etablering af nationalregnskabet.

Den tyske besættelse i 1940 skabte ekstraordinære forhold, hvor flere statistiske publikationer blev fortroligtstemplede. Efter regeringsbeslutning fik ledighedstallene et nyt begrebsmæssigt indhold med termen "egentligt arbejdsløse", som bl.a. skulle imødegå besættelsesmagtens krav om dansk arbejdskraft til Tyskland.

På grund af sin jødiske baggrund måtte Cohn i årene 1943-1945 opholde sig i Sverige, og i hans fravær fungerede kontorchef H. N. Skade som medlem af "Departementschefestyret". Umiddelbart efter befrielsen blev der i juni 1945 afholdt en ekstraordinær folketælling, så de ødelagte folkeregistre kunne genetableres.

Årene efter krigen blev præget af udviklingen af nationalregnskabet, men den begyndende afvikling af kriseøkonomien forringede grundlaget for indsamling af primærstatistik. De lovgivningsmæssige rammer - som ikke var grundlæggende ændret siden 1895 - var utidssvarende. Et lovforslag fra 1954 om virksomheders og personers pligt til at afgive statistiske oplysninger under betegnelsen "posekiggerloven" nåede dog aldrig til første behandling!

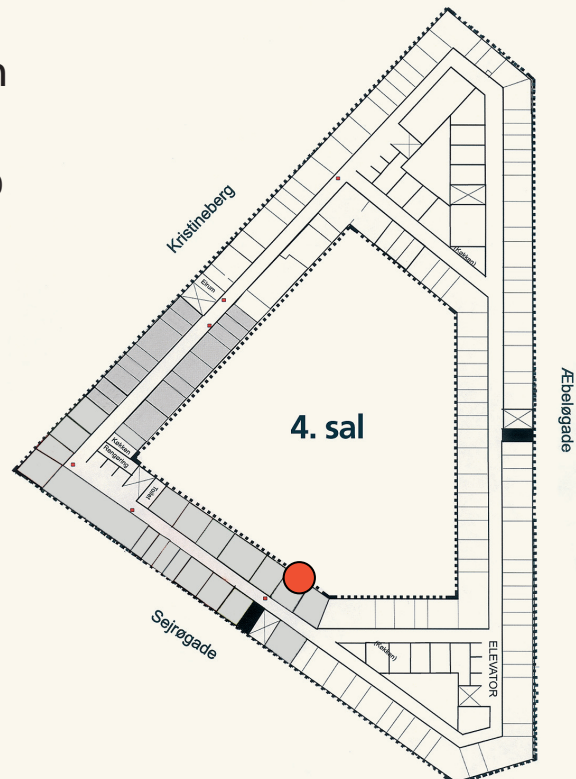
Antallet af medarbejdere var i 1952 nået op på 522 - heraf dog mange deltidsbeskæftigede, bl.a. studerende.

Viggo Kampmann

Mødelokale
Kampmann

Værelse 4429
Antal personer 10

Viggo Kampmann - statsminister 1960-1962

- Viggo Kampmann (1910-1976)
- Cand.polit. 1934
- Student i Det statistiske Departement 1931-32
- Sekretær og fuldmægtig samme sted 1936-46
- 1947 chef for Det økonomiske Sekretariat
- 1950 direktør for Hypotekbanken
- Finansminister 1950 og 1953-60
- Statsminister 1960-62
- 1965 formand for Administrationsrådet

Viggo Kampmann, som var tidligere mangeårig medarbejder i Det statistiske Departement, havde allerede i 1954 som finansminister forsøgt at forny institutionens lovgrundlag. Dette var en af årsagerne til, at den danske statistik midt i 60'erne ikke blev anset for at være på højde med kravene.

Daværende økonomiminister Ivar Nørgaard bad i september 1965 det nydannede Administrationsråd komme med forslag til en nyordning af de statistiske institutioner, og rådets formand Viggo Kampmann satte sig selv i spidsen for arbejdet.

Efter blot ni måneders arbejde blev rådets forslag i juni vedtaget af et enigt Folketing i 1966 med kun mindre ændringer. Viggo Kampmann kan tilskrives en væsentlig del af æren for dette.

Den danske statistik havde fået et tidssvarende grundlag, der også internationalt blev vurderet som forbilledligt. Institutionen blev omdøbt til Danmarks Statistik, og chefen fik titel af rigsstatistiker. Loven fastslog institutionens selvstændighed, ledet af en Styrelse med detaljeret kompetence, og præciserede Danmarks Statistiks placering som central myndighed for den danske statistik.

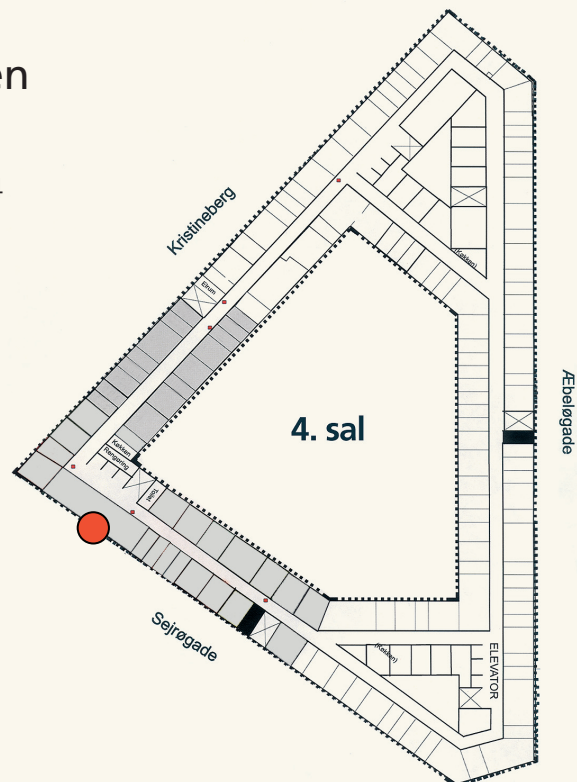
Kampmann var i øvrigt pioner i udviklingen af det danske nationalregnskab. Hans udvikling af årlige input-output tabeller for 1930'erne ved anvendelse af "commodity flow"-metoden var internationalt banebrydende, og han var hovedkraften bag offentliggørelsen af de første nationalregnskaber for Danmark i 1945.

N. V. Skak-Nielsen

Mødelokale
Skak-Nielsen

Værelse 4285
Antal personer 44

N. V. Skak-Nielsen - rigsstatistiker 1966-1988

- Niels Verner Skak-Nielsen (1922-2013)
- Cand.polit. 1947
- 1960 Danmarks faste repræsentant ved FN's europæiske kontor og EFTA
- Formand for den internationale handelsorganisation GATT's råd 1965-66
- Rigsstatistiker 1.9.1966 - 31.3.1988
- Medlem af Det Økonomiske Råds formandskab 1967-73
- Formand for Det Rådgivende Udvalg vedr. Færøerne 1976-92
- Formand for Det Rådgivende Udvalg vedr. Grønlands Økonomi 1988-92

Efter den omfattende lovændring i 1966 blev udenrigsråd N. V. Skak-Nielsen udpeget som Danmarks Statistiks første rigsstatistiker. Han havde en stor opgave foran sig, der krævede tålmodighed og tid. Men han fik også forbedrede arbejdsforhold med en udvidet medarbejderstab, der i 1968 talte 525 årsværk.

En synlig fornyelse var Nyt fra Danmarks Statistik, der udkom første gang i januar 1967 med karakter af pressemeddelelse og hurtig dag-til-dag formidling af ny statistik. Generelt satte Skak-Nielsen fokus på brugerne, og der blev bl.a. nedsat rådgivende udvalg. Statistisk Tiårsoversigt udkom fra 1970 som selvstændig publikation i stedet for at være et tillæg til Statistiske Efterretninger.

Statistisk set var udviklingen præget af de store administrative registre, der blev opbygget med CPR som det første i 1968. I 1974 blev det besluttet for fremtiden at undgå de store og tidsrøvende folketællinger, og i 1981 var det for første gang muligt at afholde en registerbaseret folke- og boligteælling i fuld skala.

Efter mange år med lokaler på flere adresser blev Danmarks Statistik i 1973 samlet på adressen Sejrgade 11, Sct. Kjelds Gård på Østerbro. Samlingen var en stor fordel, selv om man kom på større afstand af Slotsholmen. Men æstetisk og miljømæssigt var lokalerne i mange år langt fra tilfredsstillende.

I løbet af 1980'erne strammede ressourcetsituationen i stigende grad til, idet de fortsatte rationaliseringsbesparelser ikke kunne følge med de stadige nedskæringer, og i 1985 blev det for første gang nødvendigt at skære statistikområder bort.

Danmarks Statistik
Sejrøgade 11
2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17
Fax 39 17 39 99

www.dst.dk
dst@dst.dk

Trykt hos
Fihl Jensen

Januar 2007

Mødelokalerne i Danmark Statistik er steder, hvor vi mødes for at tænke fremadrettet, progressivt og nyt. Men for at tænke nye tanker er det vigtigt at have fortiden med - at knytte bånd fra fortid til fremtid. Derfor har vi opkaldt mødelokalerne i Danmarks Statistik efter markante personligheder i vores historie - først og fremmest tidligere chefer for institutionen.

Det er nyttigt af og til at sætte hjernen i bagegear og fundere over, at det, der i dag opfattes som gammeldags og traditionelt, engang har været moderne og nyskabende. Denne publikation fortæller historien om nogle af de markante skikkelser, der har været med til at forme Danmarks Statistik til det, vi kender i dag. Derudover hjælper den dig til at finde vej til det rigtige mødelokale.